

Martin Krpan - prvi slovenski diplomat in vojščak

Dr. Milan Jazbec, profesor sociologije diplomacije, vidi v povesti Frana Levstika o Martinu Krpanu vrsto državotvornih značilnosti, izraženih v dejanjih robustnega tihotapca angleške soli Martina Krpana

IRENA FERLUGA

Zelo malo je slovenskih otrok, ki se ne bi že v otroških letih srečali s povestjo Frana Levstika o Martinu Krpanu, silaku z Vrha pri Sveti Trojici, ki je na cesarskem Dunaju ugnal Brdavsca in cesarstvo rešil velike nadloge. Mnogi se zadovoljijo s to junaško pravljico in o dvomu, ali je Krpan kdaj tudi v resnici živel, ne razmišljajo. Redki pa so tisti, ki v pripovedi o robotem kmetu, ki se mu ni ljubilo trdo delati na zemlji in je raje tihotapil angleško sol, in ki se je ob tem še prav dobro znašel v komuniciranju z gosposko, iščejo globlji simbolni pomen.

Dr. Milan Jazbec, trenutno slovenski veleposlanik v Turčiji, sicer pa predavatelj sociologije diplomacije na ljubljanski Fakulteti za družbene vede, je v knjigi Martin Krpan diplomat in vojščak (v 5000 izvodih je pri Zavodu Martin Krpan izšla leta 2009) našel in z znanstvenim pristopom razložil razmišljanje in dejanja Martina Krpana kot prvega slovenskega diplomata in vojščaka. "Svojo diplomatsko spretnost je Krpan povezoval s svojo izjemno močjo. In bil uspešen. Naša diplomacija te izredne moči nima. Kje je lahko njena posebna moč, bo morala šele odkriti," je v predgovoru zapisal dr. France Bučar.

"Pravzaprav gre za eksperiment. Pri Martinu Krpanu vidim vrsto lastnosti, ki bi ga lahko naredile za prvovrstnega diplomata in vojščaka. Knjiga je napisana v obliki 35 kratkih poglavij, esejev, v vsakem analiziram eno od lastnosti diplomata ali vojščaka v povezavi z osnovami diplomacije. Bolj kot Krpana gledam na ta način, bolj osupljivo se mi zdi, kako je mogoče iz besedila, ki je nastalo pred več kot sto leti, izluščiti toliko državotvornih elementov," je pred dnevi na predstavitvi svoje knjige Martin Krpan diplomat in vojščak udeležencem Univerze za tretje življenjsko obdobje v stari dvorani lutkovnega gledališča v Mariboru dejal dr. Milan Jazbec.

"Ko govorimo o diplomatih, je njihova temeljna, na zunaj vidna značilnost način njihovega oblačenja in obnašanja. Diplomata mora biti vedno kot iz škatljice, saj predstavlja svojo državo. To lastnost vidim v prizoru, ko pride po Krpana cesarski sel, da bi odšel odrešit Dunaj Brdavsca, ko gre Krpan "v kočino in se prazne obleče, da bi ga pred cesarjem ne bilo sram", je citat iz povesti. Druga značilnost je protokol ali zapis nekega dokumenta, ki predstavlja tretjim osebam potrdilo, da je bilo nekaj dogovorjenega. To vidimo proti koncu povesti, po prepiru z ministrom Gregorjem, ko cesar Krpana vpraša, če bi še kaj rad imel. Krpan reče: "Če je vaša draga volja, dajte mi tedaj pismo, ki bo veljavno pred vsako duhovsko in deželsko gosposko, tudi svoj pečat morate udariti, da bom brez skrbi nosil angleško sol po svetu." Krpan si je torej zaželel potrdilo, s katerim bo dokazoval ce-

Knjiga je napisana v obliki 35 kratkih poglavij, esejev, v vsakem avtor analizira eno od lastnosti diplomata ali vojščaka v povezavi z osnovami diplomacije.

sarjevo voljo, saj je vedel, da mu mejači ne bi verjeli na besedo," je razlagal dr. Milan Jazbec.

Lastnost diplomata

Avtor knjige v Krpanu vidi lastnost diplomata tudi v prijaznosti, sposobnosti laskanja, ki olajšuje pogovor z drugo stranjo. Krpan ob prihodu na Dunaj cesarju polaska: "No, vi ste še zmerom lepo zdravi, kakor se na vašem licu vidi." Krpan se je izkazal kot vrhunski diplomat, saj bi kot kmečki človek kaj lahko pred cesarjem ostal brez besed. Vrhunsko poznavanje strategije in taktike vojskovanja vidi avtor knjige pri Krpanu v tistem delu, ko si Krpan pripravlja orožje za boj z Brdavsom. Ko ga cesar, obupan, ker mu je v orožarni polomil vse, česar se je dotaknil, vpraša, kako bo opravil z Brdavsom, Krpan odgovori: "Kako ga bom in s čim ga bom, je moja stvar." Načrta torej ne izda niti cesarju.

V zavrnitvi roke cesarjeve hčerke, potem ko je premagal Brdavsca, pa Milan Jazbec vidi pomembno državotvorno gesto: "Krpan je pokazal, da zanj na dvoru ni mesta, da bo svoj položaj slovenski človek urejal sam, preko Vrha pri Sveti Trojici, ne pa preko Dunaja. V domačem okolju, ne pa z vzpenjanjem po družbeni lestevici v tujem družbenem okolju," je pojasnjeval Milan Jazbec. Knjiga bi kaj lahko bila tudi učbenik osnov diplomacije, so se strinjali udeleženci pogovora.